

La dotació del premi
serà de 3000 euros.
Els treballs, inèdits i
escrits en català hauran
de presentar-se al setmanari
EL TEMPS abans del 30 de
setembre

Per correu ordinari
(CD ROM o disquet):
Edicions del País Valencià
(Premi Ramon Barnils)
Carrer de Sant Ferran, 12,
46001 València

o per correu electrònic:
premi.barnils@eltemps.net

L'obra guanyadora serà publicada
al setmanari EL TEMPS

El premi es farà públic durant
l'acte de lliurament dels XXVII
Premis Octubre que tindrà lloc
a València en dia 25 d'octubre
de 2008.

VIII Premi de Periodisme d'investigació Ramon Barnils

Per a més informació
Octubre Centre de Cultura Contemporània
Carrer de Sant Ferran, 12,
46001 València
Tel. 96 353 51 00
premi.barnils@eltemps.net
www.eltemps.cat

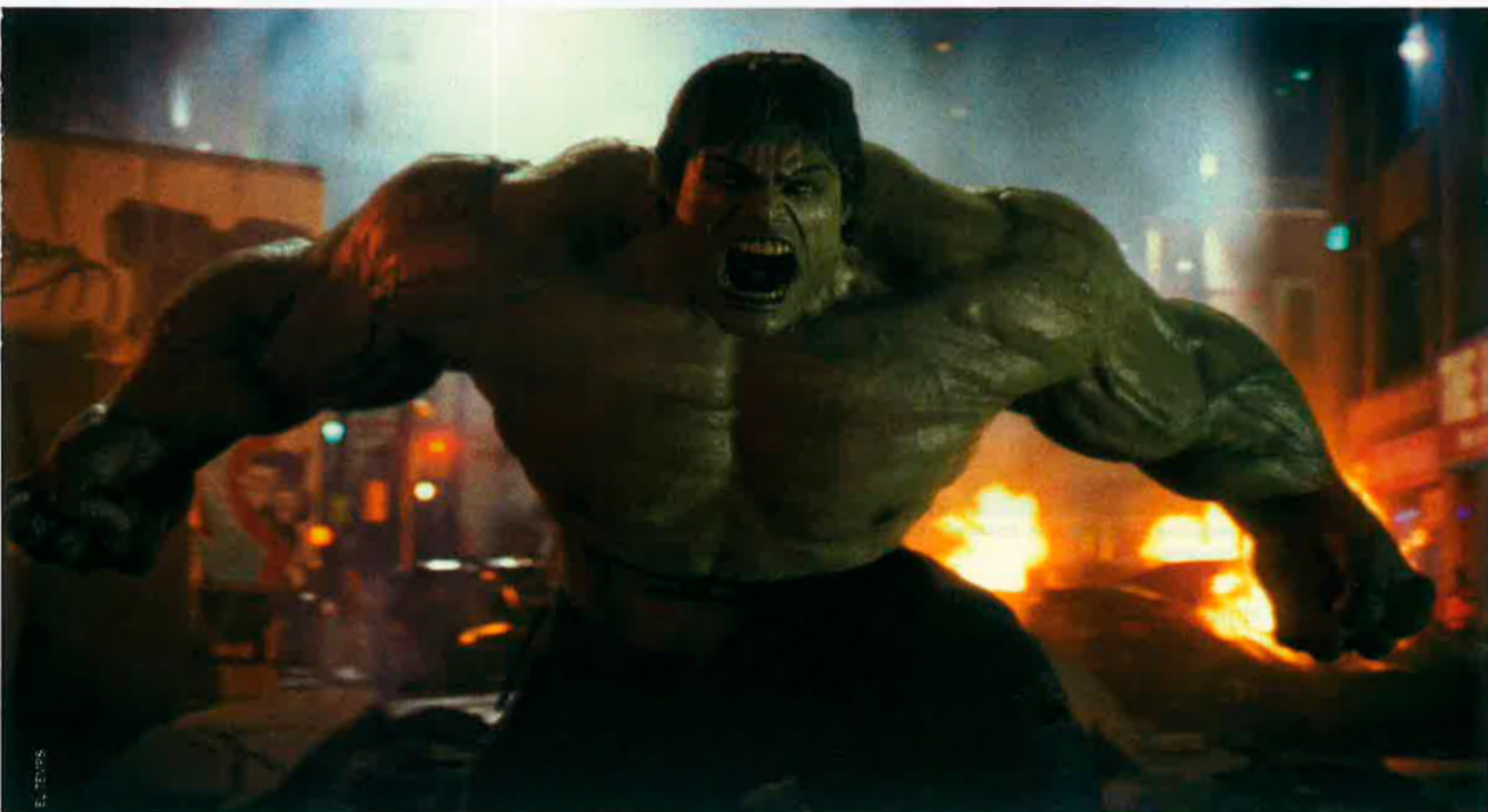
ELTEMPS

Els superherois del còmic són una de les icones més inconfusibles de la cultura nord-americana, i ara lliuren una nova batalla pel seu país, encara que ja fora de les pàgines impreses. L'objectiu: salvar la indústria hollywoodiana.

L'enorme cos de Hulk fa tronollar de nou els fonaments de centenars de sales de cinema del nostre país, una cosa que difícilment devien preveure els experts, després de la darrera adaptació al cinema del gegant verd, portada pel consagrat Ang Lee —director, entre més, de *Tigre i Drac* o *Brokeback Mountain*—, que constituí un dels fracassos de taquilla més sonats d'aquests darrers anys. Com s'explica que torne a adaptar-se el popular personatge del còmic a la gran pantalla? La pregunta no té una resposta fàcil, però segurament l'explicació més senzilla és que la translació dels còmics al cinema ha esdevingut un negoci amb prou garanties.

Per a comprovar-ho només calia mirar fa uns dies la nostra cartellera i veure com, tret de l'últim lliurament d'una icona del setè art —Indiana Jones—, el film que havia obtingut més ingressos era l'adaptació d'*Iron Man*. En les sis primeres setmanes, les aventures de Tony Stark, l'excèntric milionari mutat en heroi, havien arrossegat a les sales més d'1.250.000 espectadors, i havien recaptat més de 7 milions d'euros. Només *What Happens In Vegas*, adreçada al públic en general, li seguia les passes. I val a dir que les nostres taquilles només són un complement, ja que és a les sales nord-americanes on es dirimeix l'èxit o el fracàs d'un film hollywoodià. I allí *Iron Man* ha arrasat.

Hollywood apel·la als superherois

Hulk és un exemple recent del pas d'herois del còmic al cinema.

El film ja ha recaptat 300 milions de dòlars als Estats Units –vora 550 arreu del món–, 150 dels quals els va obtenir durant les dues primeres setmanes. Un diners més que suficients per a recupear els 140 milions de dòlars que havia costat la gestació i la promoció. No és gens estrany, per tant, que els productors, tot i l'entropessada de la primera aventura de *La Massa*, s'hagen proposat d'intentar-ho novament.

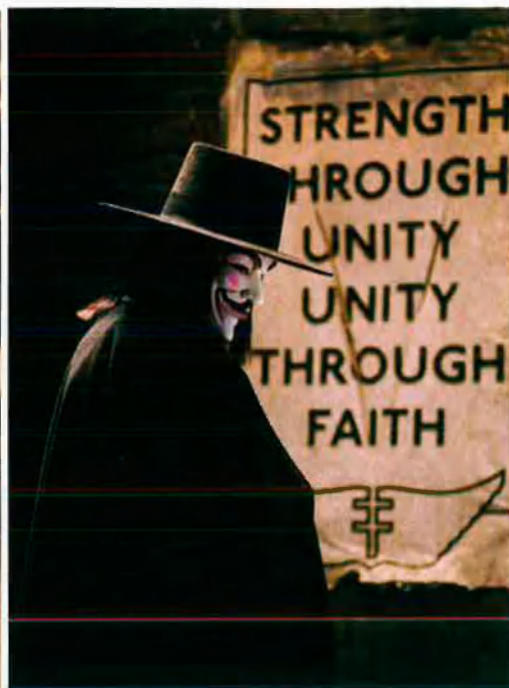
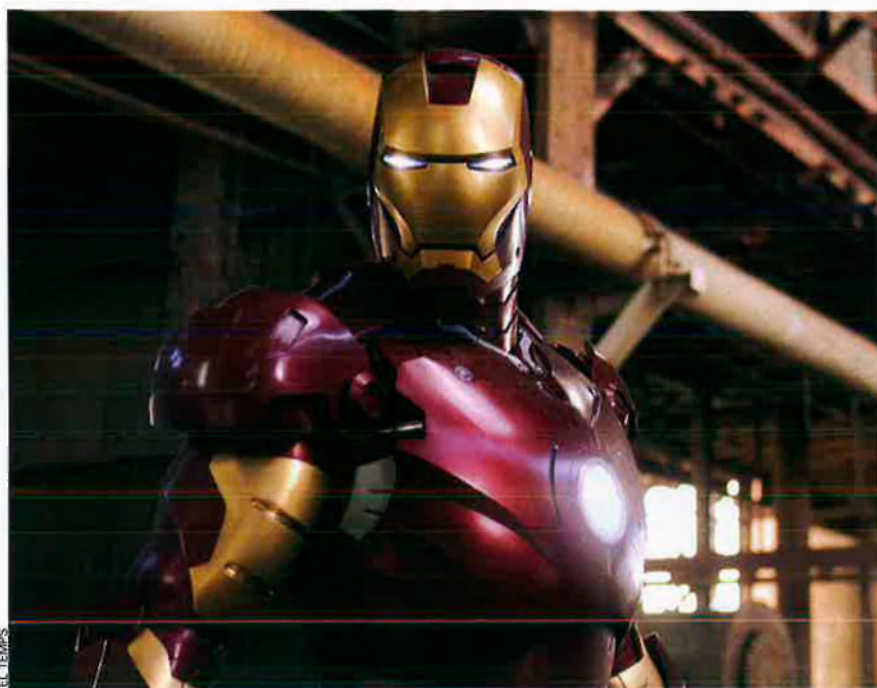
Marvel: els amos del pastís. Els seguidors dels còmics es deuen haver adonat que fins ací només hem esmentat herois de la factoria Marvel, encara que hi haja exemples recents d'adaptacions de més editorials, però la veritat és que són les estrelles d'aquesta –sorgits majoritàriament de la ment del guionista Stan Lee– que han revolucionant les cartelleres aquests darrers anys. Encara que el cinema ha fet seues aventures de personatges del còmic de molt de temps ençà –*El príncep valent*, dirigida per

Henry Hathaway el 1954, és un dels primers exemples cèlebres–, no ha estat fins fa relativament poc que els avenços tecnològics han facilitat i han abaratit la producció d'uns films que abans requerien una enorme inversió per a dotar-se del grau de realisme que els espectadors exigien.

Així, si fins fa anys els títols arribaven amb comptagotes a les cartelleres i necessitaven una forta inversió per a obtenir bons resultats, aquesta dècada l'allau d'adaptacions s'ha precipitat. I la principal causant d'això ha estat Marvel. “Des que van recuperar els drets d'explotació dels seus personatges, han revolucionat el mercat”, apunta Felipe Rivero, especialista i entusiasta del cinema de ciència-ficció, còmics i terror, alhora que mantenidor d'Uruloki.org, el blog de referència en aquests menús cinematogràfics. “I només acaben de començar –afegeix–, tan sols cal parar atenció als projectes que Avi Arad, el productor executiu de

Marvel, té en marxa per a aquests anys vinents, per a veure que tenen pensat d'esprémer al màxim la gallina dels ous d'or.”

Passada la dècada dels 90, en què Batman havia ressuscitat la fe en el subgènere després de veure llanguir Superman al llarg dels 80, l'eixida d'*X-Men* al 2000 va saccar la indústria. El film no sols gosava dur un superheroï del còmic a la gran pantalla, sinó tota una colla –*X-Men* és, amb *Els Venjadors*, la nissaga de superherois més venuda de la història–, i ho feia amb un director de moda –un Bryan Singer que havia sorprès tothom amb *Sospitosos habituals*–, sense plànyer pressupost en efectes especials i fent ús de tots els avanços dels efectes digitals. “Els van ser els primers que van apostar fort”, confirma Felipe i, segons que sembla, van enfilat un bon camí, perquè després d'aquest èxit, Marvel, que fins aleshores només havia adaptat un personatge de sèrie B, Blade –el 1998–, va atrevir-

Iron Man, a l'esquerra i Batman, a la dreta, són dos dels herois de còmic que ha triomfat al cinema. Al centre, l'adaptació al cinema de la novel·la gràfica *V for Vendetta*.

se a fer el pas definitiu: va transportar el seu personatge més popular a la gran pantalla.

Dos anys després es va estrenar *Spider-Man*, que, amb 100 milions de dòlars de pressupost, va aconseguir-ne més de 800, la meitat als EUA. De llavors endavant, ja no va haver-hi aturador, i la divisió cinematogràfica de Marvel va compaginar les superproduccions dedicades als seus personatges estrella —*Els 4 Fantàstics*, *Spider-Man*, *X-Men*, la frustrada *Hulk*— amb unes altres de pressupost menor dedicades a uns altres personatges amb menor estirada però notable afecció —*Daredevil*, *Ghost Rider*, *Elektra*—, que, per bé que van anotar resultats irregulars, sempre van significar un doble dividend a la companyia mare, en repuntar les vendes dels seus respectius còmics i tot el marxandatge relacionat. El negoci per a Marvel és redó.

DC i els clàssics. Però aquesta factoria no és l'única que aporta els seus personatges al cinema. L'altra gran part del negoci resideix en l'altra gran editorial nord-americana, DC Còmics, que va ser la que primer —i més voltes— va veure els seus dos més populars personatges —*Superman* i *Batman*— plasmat al cel·luloide. Precisament, l'adaptació del primer, el 1978, amb un

gran pressupost i amb algun actor de renom interpretant papers secundaris —Marlon Brando i Gene Hackman en aquell *Superman* de Richard Donner i guió, entre més, de Mario Puzo—, va ser la que va donar el tret d'eixida i va assentar les bases per a futures adaptacions. I va ser també *Batman*, passat pel filtre creatiu de Tim Burton, la que el 1989 va fer reviscolar la fe en aquests personatges com a origen de nous films.

De tots dos, és l'home emmascarat que ha funcionat més bé aquests darrers anys, perquè, després de declinar la sèrie iniciada per Burton als anys 90, ara viu una nova empena de la mà del director Christopher Nolan, que va traure el seu costat més fosc a *Batman Begins* (2005). "Aquest film ha pogut marcar un punt d'inflexió en l'adaptació de còmics, ja que va ser el primer que va dotar la història d'un toc seriós, més vital, i abandonà els clixés fantasiadors que

Tot esperant el Capitán Trueno

Pel que fa a la indústria de l'estat espanyol, la veda de les adaptacions d'herois del còmic encara s'ha d'obrir, segurament perquè és víctima de la mateixa misèria que el seu gènere pare, la ciència-ficció, és a dir, la manca de pressupost per a fer films que requereixen una gran producció. I no és pas perquè no hi haja un precedent semblant reeixit. En certa manera, malgrat no ser superherois, a *Mortadel·lo i Filemó* els han duts a la gran pantalla dues voltes: la primera —enregistrada a València amb un pressupost ben generós— va esdevenir el segon film més taquiller del cinema de l'estat espanyol. Al marge d'aquesta, hi ha pocs precedents semblants —si descartem la producció hispano-francesa *Tintín i el Misteri de les Taronges Blaves*, en què el personatge d'Hergé, sense superpoders, es va moure en carn i ossos pels carrers de Xàtiva, Gandia i Burjassot—, i només s'albira un projecte, el que protagonitzarà el Capitán Trueno, que és heroi, però no súper. No obstant això, seria un pas interessant. Però el projecte que un dia desestimarà Juanma Bajo Ulloa i que tot indicava que dirigiria el valencià Pau Vergara, sembla aturat, tot i les esporàdiques notícies de la seua preproducció. Continuarem alerta.

s'associen a aquesta mena de produccions", apunta el redactor d'Uruloki, que espera que aqueixa línia es mantinga al seu segon lliurament, que veurà la llum aquest estiu. *The Dark Knight* n'és el títol i s'estrenarà a les nostres pantalles el 13 d'agost, segurament potenciada pel fet de ser l'últim film en què va participar el jove actor Heather Ledger –interpretant precisament Joker, l'arxienemic de l'home ratapenada– abans de morir per una sobredosi de barbitúrics.

No obstant això, al marge de Batman i Superman –l'última adaptació del qual va resultar frustrada i ha postergat el rodatge de la seua continuació–, DC no ha seguit el pas de Marvel amb la mateixa intensitat. "Realment no sé si és perquè en són incapaços o perquè no veuen el potencial que realment tenen personatges com ara Flash, Green Lantern o la Lliga de la Justícia, però el cas és que fa anys que es van remenant projectes sobre ells sense acabar de concretar-se", comenta Felipe.

D'una altra banda, cal assenyalar que el filó que Hollywood ha trobat en els superherois del còmic, malgrat nodrir-se principalment dels noms més populars, també ha fet servir algunes de les millors historietes del gènere per a fer noves produccions. *V for Vendetta* (2006), adaptació de la novel·la gràfica del mateix títol, és una de les

proves més recents –i de més qualitat– d'aquesta translació d'històries del paper al cel·luloide. Precisament del mateix autor, el guionista Alan Moore, és una de les adaptacions que s'espera amb més ansietat: *The Watchmen*, una minisèrie crepuscular que és considerada per molts especialistes com l'obra definitiva del còmic de superherois.

Igualment, el prestigiós dibuixant i guionista Frank Miller, que va adaptar amb èxit i gràcies a Robert Rodríguez alguns dels seus còmics a *Sin City* –i que és autor de la novel·la gràfica *300*, també adaptada recentment al cinema–, s'ha posat ara de nou rere les càmeres per a fer igual amb *The Spirit*, el clàssic de Will Eisner. La seua adaptació, tot i no tractar-se d'un superheroï pròpiament dit –és, simplement, un home emmascarat–, suma encara més arguments a l'evidència que el còmic ja és una font d'idees en què, com més va més, pesca la indústria de Hollywood.

El debat per la qualitat. Aquest ressorgir de les adaptacions del còmic a la gran pantalla es deu exclusivament a una qüestió de diners? Segons el prestigiós historiador de cinema Javier Coma –autor, per exemple, de *Las películas de la caza de brujas*–, el motiu fonamental d'aquest fenomen és la crisi creativa que, a parer seu, com el de molts altres experts, viu la indústria cinematogràfica nord-americana des de final dels 70. I ho argumenta: "Quan el cinema nord-americà estava en auge, els anys 40, van començar les adaptacions de personatges com Superman o Batman, però en forma de subproductes per a completar els programes dobles i quasi sempre en forma de serials. La indústria no hi invertia gaire perquè eren arguments fluïxos. Tenint en compte això, imagineu-vos el moment creatiu que ha de passar el cinema actual no sols per reprendre aquests temes, sinó perquè amb ells es facen pel·lícules ambicioses."

No obstant això, Coma no vol fer recaure la culpa de la baixa qualitat cinematogràfica de molts d'aquests productes en l'origen, perquè no creu que un material "predestine la qualitat de l'obra final" –"amb arguments molt dolents s'han fet films molt bons", apunta–, encara que sí que hi troba l'explicació a la gran popularitat. I és que al final tot convergeix en el factor

econòmic. Com explica l'historiador, "el cinema s'ha convertit en un fenomen que consumeixen principalment els joves i els xiquets, que són els qui constitueixen el públic majoritari de les historietes, per la qual cosa la indústria no ha fet sinó abocar-se en aquesta mena de productes, que són els que agraden al públic majoritari que acudeix a les sales." I, com hem vist, les xifres parlen soles.

Què vindrà. Així doncs, és lògic que Hulk, una de les icones més inconfusibles de Marvel, gaudeix d'una nova oportunitat, igual que un *outsider* com ara Hellboy, superheroï de l'editorial Dark Horse –la tercera en discòrdia, encara que molt darrere de les altres dues–, que també gaudirà d'una segona adaptació a les pantalles –la primera va ser el 2004– aquest estiu amb el mexicà Guillermo del Toro.

I si parlem de projectes, qui més clar ho té és Marvel, amb una data tancada per a l'*spin-off* –film realitzat a partir d'un personatge tret d'una altra– d'*X-Men*, protagonitzat per Wolverine; igualment, s'ha anunciat oficialment l'adaptació de *Thor* i tothom considera segur que ben prompte s'anunciaran les adaptacions de *Capità Amèrica* –l'escut del qual es va deixar entreveure en un pla fugaç d'*Iron-Man*– i d'*Els Venjadors*, sense dubte el repte més ambiciós, atès que és una sèrie protagonitzada per superherois –*Capità Amèrica*, *Iron-Man*, *Thor* o *Hulk*, entre més– que ja tenen els seus films. Tot això al marge de les noves seqüeles d'*Iron-Man* i *Spider-Man*, sèrie (aquesta darrera) que podria arribar a una cinquena part. No obstant això, hi ha molt per confirmar. "Un dia vaig fer comptes i em va eixir una llista de 200 projectes, aproximadament, d'adaptacions de còmics per als dos anys vinents", raona Felipe Rivero, entre versions de superherois, *manga* i novel·les gràfiques, per la qual cosa el futur d'aquest tipus de films està del tot assegurat. Malgrat això, assenyala: "Cinema de còmics n'hi haurà de sobres, d'ara endavant, i encara més quan hi haja millor tecnologia, però caldrà veure si s'inverteix prou en bons guionistes i directors, perquè tot plegat no acabe essent un desastre". Esperem-ho.

Juan E. Tur